

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 23 Mayıs, 1929

Sayı: 130

Bayram günleri, dünyanın bin bir türlü işleri arasında bunalan ruhların dinlendiği, sükûna kavuştuğu zamanlardır. Bayramın çocukların günü olduğunu söylerler, bu doğrudur, fakat şunu da ilâve etmek şartile: bayram günleri bütün insanların çocuklar kadar saf ve endişesiz oldukları günlerdir. Biz muhterem okuyucularımızı kutluluyor ve önümüzdeki bir çok senelerin bütün vatandaşlarımıza saadetler getimesini dileyoruz.
— HAYAT —

KURBAN

Bu hafta İslâm âleminin her tarafında milyonlarca kurban kesilecek. Milyonlarca dindar, Allahın emrine inkiyat ederek, ahiret selâmetini kazanmağa çalışacaklar. Müslümanların senenin bu haftasında semaya yükselttikleri ümit bakışını diğer dinlerden olanlar başka fırsatlarda tevcih ederler. Zira basit olsun, mütekâmil olsun diğer dinlerde de kurban etmek adettir. Hatta bazan, İlâh payesinde görülen nebat veya hayvan bizzat kurban edilir. Totem olan cinsin bereketinin temini, avda, harpte muvaffakiyet talebi, cemaat içine sokulan yeni bir uzvun taktisi kurban ile beraber olur. Ziraî faaliyetlerin başlangıcında ve sonunda zebihalar takdimi gene şarttır. Bu

şekilde kurban ayinleri mevsimden mevsime vukubulur ve içtimaî hayatın mühim safhalarının iptida ve intihasını işaret eder.

Bütün bir kavmin topuna şamil dinlere yükseldikmi, mevsimden mevsime ve ziraat ameliyelerine merbut olarak yapılan ayinler, kavmin ilahları şerefine daha fazla ihtişam ve servet kazanıyor. Adî ve fevkalâde fırsatlarda, bu ilahların himayesini elde etmek için pek çok kurban taktim olunuyor. Yalnız alemşumul dinlerde, bilhassa İslâmda, ferdin ahiretteki selâmeti düşüncesi dinî şuurun ilk safını kaplamış olduğundan kurban men-sekinin içtimaî mahiyeti daha az göze çarpar.

Bu takdimlerden gaye ne? Bazı cemiyetlerde hemcinsin yenilmesine kadar varmış olan bu külfetleri ve ayinleri insan neden ihtiyar ediyor? İlk nazarda ve basit bir mantıka tabi olarak şu cevabı vermek mümkündür: insanlar bu fedakârlıklara katlanıyorlar, çünkü, karşılık olarak bir menfaat ummaktadırlar. Bazan tahtında kalarak, tabii bir ölümle, ihtiyarlığından dolayı hükümdar ölürse kavmin başına musibet geleceğine inanılır, buna mahal vermemek için hükümdar tebası tarafından katlolunur. Bazan kral, kavminin ve kendinin selâmeti için pek aziz bir vücudu, oğlunu kurban etmek lâzım geldiğine inanır: «Garbî Asyadaki Samî kavimlerde, umumî bir tehlike oldumu, kral, kavmin menfaatını temin için

Fransız Edebiyatında Romenler

Eğer aldanmıyorsam bundan yedi sene evvel ve (Mercure de France) mecmuasında, bu serlevhayı taşıyan bir etüt okumuştum. Bunda, Fransız roman, piyes ve hikâyelerinde eşhası vak'a meyanında bulunan romen tipleri tetkik ediliyor ve bu meyanda Bataille'in (Rezalet) piyesinin kahramanlarından biri olup kollarına düşürdüğü bir az bön kadınları bilâhara haraca kesen güzel bir Romen delikanlısı anlatılıyordu. Fakat ben makalemde, (Mercure de France) daki o mevzuu tekrar değil, lâkin fransızca yazmakta oldukları için Fransız edebiyatına maledilen Romenlerden bahsedeceğim. Fransız lisanının ve edebiyatının cazibesi, her asırda böyle bir çok ecnebiyi kendi lisanlarını ihmal ederek veya kendi lisanları kadar fransızca yazmağa sevketti, ve muasır fransız edebiyatında, bilhassa biri pek büyük olmak üzere, dört Romene tesadüf olunması, söylediğim cazibenin tekmil kudretini muhafaza etmek te olduğuna delildir. Ve bu Romenler Kontes Anne de Noailles, Matmazel Helène Vacaresco, prenses Bibesco, bir de Panaît Istrati'dir. Dokuz on ay evvel gene (Hayat) sütunlarında çıkan (Fransanın kadın edipleri) unvanlı makalemde, evvelki üç isim hakkında bir kaç söz söylemiştim. Panaît Istrati'nin ismi ise, zannedirim ki memleketimiz matbuatında ilk defa olarak zikredilmiş oluyor.

Kontes te Noailles'tan lâyükile bahsedebilmek için, ona böyle kısa makalelerin birer kısmı değil, uzun etütler tahsis etmelidir. Be-

nim bu yazıda yapabileceğim, öteki yazıda onun için söylenmiş sözlere beş on satır daha ilâvesinden ibarettir. Rumanya, Ulah ve Buğdan beylikleri namı altında Osmanlı imparatorluğuna merbutken, o beyliklerin birinde bir müddet icrayı hüküm ederek halâ Brancovan prensleri unvanını taşıyan bir ailenin kızı olan ve zevci de Fransanın en tarihi isimlerinden birini taşıyan bu kadın, tâ çocukluğundan beri yalnız Fransız harsinin tesiri altında kalmış. En genç yaşına ait olup bu defa neşrettiği şiirlerde bile, Fransız lisanına tamamen mutasarrıf. Kontes te Noailles, belki hayali fazla zengin ve ruhu pek heyecanlı olduğu için, sözlerini kısarak ve tahassüslerini teksif ederek söyleyen ve meziyetleri meyanında icaz da bulunan bir şair değil. Lâkin yaşamının zaferini, tabiatın ihtişamını, sevdanın güzelliğini ve ölümün hüznünü, diyeceğim ki hiç bir şair bu kadar büyük ve sıcak bir kudretle bana anlatmamıştır. (Günlerin gölgesi) isimli bir şiirinde, hayata bu çılgınca aşkından bahsederken - artık bu dünyada olmayacağı zamanda, havadan ve zevkten ne kadar hoşlanmış olduğunun bilinmesi için yazdığını, ve hayatı ve güzel tabiatı ne kadar sevmiş bulunduğunu istikbalin halkına kitabının haber vermesini - vasiyete benzeyen bir lisanla ve henüz çok genç iken yazmış. Muazzam şöhretini tâ 1901 de çıkmış (Sayısı olmayan kalp) isimli mecmuai eş'arın ferdayı intişarında vücut bulan Kontes de Noailles'ı kıskananlar, o prenses doğup bir

Fransız kontuna vardığı ve genç, güzel ve zengin olduğu için öyle çabuk meşhur olduğunu iddia ederler. Debdebeli hayatile sosyalistlik içtihatlarını yanyana yaşatan ve bu son zamanlarda tanınmış bir imza tarafından çıkarılan bir kitapta nevi şahsına munhasır etvarı ve meclisi âdeta gördüğümüzü zannettirecek bir canlılıkla tasvir olunan Kontes de Noailles, bir hayli şiirinde Rum annesinin vatanı olan İstanbul'u ve ne coşkun bir ruhla terennüm ediyor. Barı bunlar lisanımıza naklolunsaydı!..

Matmazel Vacaresco namını ise, ilkönce Lotinin (Sürgün) isimli kitabında görmüştüm. Bu sürgün, ilk Romanya Kraliçesi Elizabeth ve edebiyattaki namı müstearile Carmen Silva'dır ki, zevcinin yeğeni ve Krallığın veliahdi olan Ferdinand'la nedi-mesi olan bu genç kız arasında bir izdivacın taraftarı olur ve bundan dolayı uzun müddet Romanyadan uzak yaşamak zarure-tinde kalır. Loti'nin o kitabındaki Hélène Vacaresco, taştan kalbi yalnız ihtirasla tutuşan ve kendine annelik eden melikesine nankörlüğü de hissolutan bir genç kızdı. Şimdi yaşı altmışı geçen Vacaresco, Loti'nin tasvir ettiği tarihten beri ve o izdivaç bir hayal şeklinde kalınca hayatını sade şiire ve kitaplara vermiş. 1896 da neşrettiği (Huzur içindeki ruh) ve 1903 te neşrettiği (Zıyalar ve Alevler) isimli şiir mecmuaları, güzel şeylerdir. Ben kendisini Pariste ve (Les annales) mecmuasının meşhur konferans salonu'na görünce, muhayyilemde yaşayan biraz korkunç tebessümlü

Hayat

fettan ve teshirkâr genç kızla bu çok şişman ve yaşlı kadın arasında öyle tezat bulmuştum ki, geldiğime ilk önce acınmıştım. Fakat Vacaresco şayanı hayret bir fasahatla Fransızca söylüyor ve her cümlesinin hakikî bir vukuf ve ilim mahsulü bulunduğunu belli oluyordu. Herkes konferanslarına devam eden bu kadın, şimdi aldanmıyorsam eski Yunanistandan bahsediyor.

Prenses Bibesco ise izdivacile Romen olduğu gibi neslen de Romendir, ve Romanyaya siyasi-ler ve diplomatlar yetiştiren bir ailenin kızıdır. Onun da çocukluğu, Kontes de Noilles gibi daha çok Fransada geçmiş ve on sekiz yaşında kocaya vararak yeni gelirken zevcile beraber İrana gitmiş, oradan Karadeniz tarikile dönüp İstanbul'a da uğradıktan sonra Fransaya avdet etmiş. Bu seyahatin hatıralarını o kadar canlı ve güzel anlatıyormuş ki, mutlaka yazmasında ısrar edilmiş ve (Sekiz cennet) – ki bu meyanda Trabzonla İstanbul da dahildir – bu ısrarların mahsulü olmuş. İranda ilerlerken kaldıkları vilâyet merkezlerinden birinde vali olan bir Kaçar şehzadesinin harem dairesine giren prenses, şehzadenin zevcelerinden ilki olarak harikulâde elmaslar takınmış ve bıyıkları terlemiş biraz geçkin bir kadın görür ki, bunun tasviri enfestir. Son zamanlarda çiftliklerinde yaşayan köylülerin hayatını anlatan uzun bir eser, Paris hakkında bir ecnebinin aşkını tasvir eden bir roman, ve (Proust'la baloda) unvanı altında da bu romancıya ait bazı hatırat neşreden prensesin, (Sekiz cennet) ten sonra en güzel eseri

bence iki sene evvel Romanya Kralı Ferdinand vefat edince, yazdığı kısa eserdir. Kral olmadan amcasının ve Kral olduktan sonra zevcesinin gölgesinde yaşayan ve Alman olduğu halde almanlarla harbe, ve çok sevdiği oğlunu reddederek ölmeğe mecbur kalan bu hükümdara tahsis ettiği bu sahifeler, muhabbet ve göyaki ağlayan sahifelerdir.

Panait Strati'ye gelince, daha genç, halktan, çıkmış ve halk içinde kalmış ve ömrünün

belki her senesine nice macera sığdırmış bir adamdır. Çok kudretli bir realizm ile haşin ve sade şahısların isyanlarını, ümitlerini ve ıstıraplarını terennüm ediyor. Üç dört senedir bilinen ismi o kadar kudretli bir şahsiyetin ifadesidir ki, bu coşkun, serkeş ve purateş kalemi tanıtmak için, kitaplarının en iyisi olduğunu zannettiğim (Presentation des Haïdoucs) u müteakıf bir makalemede tahlil etmeği tercih ediyorum.

NAHİT SİRRI

Trenin Fenerleri

*Nasıl dokunulursa kulağıma bir tüyle
Camda bir sinek gibi, uzak bir gürültüyle
Geçiyor pencerenin karşısından tirenler.*

*Duman, yelken halinde açılınca damlarda,
Suda halkalar gibi genişliyor camlarda
Sokakta konuşanlar, evlerden ses verenler.*

*Böyle uzaklaştıkça katar bir duman saçıp,
Seyretmek istiyorum pançorlarımı açıp
Bembeyaz kanatlarla odamın doluşunu.*

*Başım, avuçlarımda, dirseklerim, masada,
İçimde duyuyorum, raylar hıçkırmasa da,
Simsiyah bir tirenin hızla kayboluşunu.*

*Çılgınlığı derinden derine işittikçe,
Tanıyorum nihayet bu geçişi iyice;
Nedendir biliyorum şakaklarımın teri.*

*Rayalar, bunlar alnımda yereden kırışıklar;
İki ölü göz gibi aynadaki ışıklar,
İçimden geçen siyah katarın fenerleri.*

SABRİ ESAT